

Jacques Lubatt,

Trakoua dizuqu hanitok plazerihin
zoure arapostia; eta, ezinago kontent gutuzte, quia
orotara.

Lehen lehenok, inhoizez Manresa Jaureak, ~~eta~~
heditate artikulatu efer. eta gochouari egin zuzin errepate
thorpe izigarriaz goquan igaraiten ginizun. erhauteko
guntuzula; eta chuchenka iferrakala igoriko;
espekturirikin ebatehit, soure kontratatzeke auzartziaren
sari. eta aithortzen dizuqu ikharra ginela! ~~Bena~~
~~ikharuten dizuqu gonputan jari ginela. Biba zu!~~

~~Bena~~ Sekur izan zite qu bezala, beste hanitok
ofentsatu dizula zoure Etcheharan zeneren fegatzeko
maneras; bena orai ikharuten dizuqu gonputan jari
ginela. Biba zu! Bala ezteku ziren! et nola
bronpatzen ginen! zoure lehen artikularen

arabera, ouste ginizun debue gonbait ginela; bena orai
ikharuten dizuqu angure bat ginela.

Beharrik errepastua egun deibuzte; bestela
Hevia irakurtzen direnek, ammu goichtotat begua-
tuko ^{guzian} zure persounaz; eta holaz oroz satifko derate;
eta jainkoak Etcheharan bezala, p^{ro}phetautok destize
g^ozulek zoure lehen urbatok okhera.

Zoure bi artikulat konparatuz, egin chinkesque jon
ber persouna dela lion bi en barabere

Egizu marabulabatok barrit espulstakoen ahal
hadako izulze subitobak; eta segur izan gite
irius girela mirakulu horri arikatu balinbaduque.
Ohore handia ere egiten deitzena!
zeren Etchakoungalere, eta botatzena egun artuulu
iderak, erreportierak gabe utzi tutzu. Hori zen gaitik?
Alta Etchakouren ^{en} obra goretan dirie gut egun
dugun beno hamitxek halore

Errestitatu ere beharzutegu, eta hamitxek
araguen tabo. Lehen lehenik, zuzenden bezala, itzultzen
ditzugu gauri iguri errestitamentek, hamitxek estomatu
tuzugu, seren segur behera epurago leialki ari izan
gizela; eta estibuzue ihoerkek ere chinkescharitko
bezala demendhen faliku keriat goure partetik
Eraten deitzena, karitate balinbaduque en
hiletatko, bigi dizenak lelatzen tugula kapierak?
Hortaz, segur sereja?

Frakouru izan duzu, Monexa Jaunaren phost-
chaitzko manera abonitzen gureala, eta gaichitzi hartu
dugula gut egun dozun erreporta ikhinita.
Igori ere ditzoga goure dolumenak ukhen dian affo
afuntiantako saure faltaz. Monturaz ogen ukhen
dizugu, bepar qinbezun horra merespatebata, sendi-
mondu horrak erakutsi tsalakon, eta zu laudatu
egundorun affo itchoukerias. Bida balinbadu
eraten deitzena. Othoi parka jaouna!

Mon. galdetien duzu Jainkouru, zu beno
lehen hilzeto grazia, saure thouran garen, puetate
handegajun; bena gaur oritez, baduzi beste aragourit
segur gura Etchakouren ihustera jarraitoko, egun
eta gachatzera fuan beharrez egun beltian girela!
gut, a hortaz sou batzen deitzena ahal bezain
luzar, et ochagari horrian bigi gutian; zer en eta,
Jaun hulloekha balinbagia ere, eta gaur ordue egun
ere tcharatka aminibat, eguzigu demendhen
gaitokemarit segur izan gite.

Bena, espalombaginen orai artu bater puechan
hilzeto, orai, nahi guntaketzue zu began luzar bigi; zer en,
b segur behera karitate bad bezula guretatko.
bigi guren; gero aldiz behar bada, Etchakouren zena
egiten dugun bezala aphaintu ko gutuzue!

Content gutuzue halere, gaur ekin ~~erren~~
akort beytzura haren ehus gereraren botaris orhou-
ratzeto. akort gura ere Aita Lande predian fumatere-
kilar, eguziteto, Etchakouren izan dela Espual-berrido
koblacarik handiena! Eta, hamitxek ^{bestezuekup} plazerekin
fakin duzu Baroktarek jokatzen dieka Etchakouren
pastoralak, guretatko ez da dudarik batere; gut duzu
phartiaz lan ori, Etchakouren ahal began foraki
thoratzeto; Biba zu aren! eta Biba Barokostariak orol
Eta naurk daki! Pastoral hortan elguz

edireyten badugu, Manresa, Etchahun-galea,
Kostatarra, zu, eta Bi Battittak, adibidantza
andian orhaurra ginozu feitoria. Zei egun:aldi
ederari ~~hago~~ buruz goren, eta elgar gochagun
dugularik, nola ez dugu laudatuko Etchahun!

Bona, pastoral hori, buruarekha
beña; eta bezantzen bezgethu zour azagut-
aren egitas, khumitatzen putetzu. Moxelarat
maiatzaren hamika gerentian, fei tipitat babia
tzen dezugun egun hortako. Zourre gorrita
hau hartzen balinkadugu, hontu jina ziare,
eta seque gututzu adibidetik andienak, zjan
en quela

Eran badugu okherik, partia;
eta Otealdet Etchahun ^{zian} bezala, i goraiten
dey doreybuque milaka goraintziak, adibididie!

Bi Battittak

Algeriatetik = Soldado eskualdun bat

Frantziatik Algeriarateko juaia eta homengo
lehen egunak kondatu ondoren bi hitz nahi mugte
eran homengo lekuz eta ko jenden bizitzeko ma-
nuz.

Iluna bi hilabete hurbil homen gisela, e
duge demborarik oraino denon ezagutzeko, bainan
gehienik frantsesa jiten duena leku hautan da
lehenik homengo bazterra. Bizpauenthorik homengo
jendea. Zu diferentzia Frantziako eta Eskual Herriko
bazter spherde eta orokioekin. Hor hiri edo herri
bat utzi orduko eta bertze herri batean sartu an-
te atchermaiten dira etheak, biziki bakhan le-
har bada, bainan denitan ageri jendeak biziki di-
rela, homen aldig hiri bat utzi eta behar dira ba-
tjuzetan egin 30 edo 40 kilometra mundi eta orhan
hutsuan alde batetik hanokak bertzetik errekak;
han numbait munduan galduak bizala, bertze edo
sei etheke lur kolore, hanoka gorasta batjuekin
ezgiztzen diela: han da arabia herriekka bat. Sendea
dai daia chutik sartzeko ethe apkal batze, homen
go hari goriz eginak eta nuntio orde hurriz

T.S.V.S.

poniak; teitlatia? Branka batze zerratu zerratua
 eta buruz estalialak; eguardi ^{iridien} gaurtean iguzkia gaurtean
 dutelarik, lanak dira landa eta mendietanik be-
 hechtia, ez dira Eskual Herriko etike zabal, murr
 chini eta teitlatu goriaik eta bizkitartean homen ne
 jendeak hizi que bezala gorputz eta arina batekin

Bigarren diferentzia handia: Homengo
 jendea. Batze behola bikan horietan bezi dira labo-
 rantja eta hazkuntzatik manera guzian erabera, ma
 hiz ez ditugun esu ikuntan lanean ari, ez badira
 segurik gaur aintzeren gisa, gauraz baliatzen, egia
 erran behar ez dute homengo eremu zabalak erabil
 tzeko dembra handiren beharrik, ikuntan diren landa
 bakarrak ez dira baratze alhor handi bat baino kan
 diago eta hantze mendietan ^{han hertzenka} hantze muthur la-
 tzuetekin, orai errekotia bildua dute, zombait behi
 meket eta ahuntzek alhatzen dute ikuntia. Laboraria
 ren bigarren mozkinia da hazkuntza, frangotan ikun-
 ten ditugu, 4, 5 gizon asto itzi batzuen gaurtean,
 kalalen alharazterat johan, hamar bat behi eta
 zombait ardi eta ahuntzekin.

Bertze jende klasa bat bada, Eskual Herria

poski bat ohar tarazten dauketena, hoki dia "nomade" deitu hemengo artzainak. Ez da Espainiako fronte gainean zombait eluru ardiaren gain dagoen artzaina. Hoki bere arthalde eta familia quziarekin burritzen di tuzte hemengo bazter zabalak. Hoki bat egun eto bi labetea, ur chilo bat harrapatzen duten lekuan, pasatu ~~eta~~ ondoan bertze lekua berri bati buruz daz- tzen dia. Horra nola pasatzen duten buru bijsa.

Dula zombait egun ukhan dut heien karrampendia baten bizitatzeko dantza. Mendi zabal baten magelan, hamar, dotzena bat oshalegioko otcholo batzeu, tapijsa mullhu batzeutarik eginak: horra oraino bertze herri modela bat. Orai burritetan moda handia da ethe bat hantu eta lekuz karrimatzeke, herren ez da ba karrim otche bat, bainan herri bat oso orra lekuz aldaratzen, harrick lekuz karrimatzen diralarik; bai non ez dute segun amerikanoek duten "confort modern" deitzen dugun ur, elektrika eta gainatikorik.

Jekalde handi baten eremuan bijsa dia zotzi, hamar bihar bada dotzena bat jende, ez dute mullentzat lekua handirik, nahiz ez duten beharrik ere, chutik egoten ahal ez diren beharrik.

chokotan: zaku eta tapiza batzu hedatuak, monera guzian arabera hok dia oreak, maki orde arros unta plomatzen dituzte plataki behaunen gainean; bacherdi aldiiz leku guti aski dute.

Horren gainerat jendeak arros gairiki bezti dia, hainitz unthutirik eta ordi biologialk. Hau ijkiriatzean heldu zaut gogorat duela bizpakim egun kaseta batean leitzen nuen artikulua. Espe-rientziak egirik, Ameriketan hainak dia ordien bez titzen ilia garbiago atchikitzeko eta fitzago gijentze ko.

Horra bi etemple, girichtino ez ijana gabil batere bihotziki duen fendeak ^{zer} ~~zer~~ phentzatzun othe du bolako bi itchuren atzinean ?? eta guk girichtinokel zertan dugua gure egimbidea, arrikal ala trufa.... maitha ala haeria.... lagun ala hel....

Soldado eskualdun bat.

+

Sare le 30 juillet 1967.

Jaun Caseta Egile
Herriaren Buruzagiarri

Ère dembora guèia Caseta
herriari achikia ni ere ausartatzen
naiz Herriaren buruzagiarri
ich eribatzen guri Consellu
baten galdatzen.

Orzegun uz tailaren 20ean, lehen
plaman eman duzun articuluaren
gainean. Ehetiar edo bordariac
kasu huri.

Eman duzun emanbiguna
Bordarienzat den bakarric edo
etche dumentzat ere baden lege-
bera erran nahi dut propietaire
nahi nuke jakin gu ere casu
hortan baicare.

Norat behar adresatu eta lege
berri honek zer duen izena
Ostigiten zaitut zaren burutzagia
kasu hortaz zerbeit ematen
bazinik herrian

etogur. eta Milesker.

S B

Dehtario eban

Jaunaketa mutlak ongi juaitekotan
Erata bat egin zuten ordainduz dirutan
Behak beli baitz erteko denetan
Atras untra Juan ziren behar egaritan
Gero Jauna hari zem manu makharitan
Beha hial zagon hitza emanitan
Hararik en Jauna samurte bet-betan
Errabian emanuz begia garretan
Nokomiloarekin jo zuen kopetan
Ezetz eman beharaki baziela hortan

Betty Babariquez

Abendi tipiko artzaina

Artus

~~Alpen~~ Sud-Ouet-eko akual-
 dea eta bereziki gure Eskual-Herria artus,
 dokakom lekunik hobekun da. Aspalditik
 hauri gure choko haurtan artuaindako beste
 frantzako Eskualdeetat, bainan badira
 orai beste ~~lekuk~~ toki frango arte iten hazi dire-
 nak, eta eg gure ~~orai~~ bakharak orai artosig
 7 eta ere lehen beala gehienik egiten hektar.

Basse Pyrenees	-----	32 ⁹	hektaran
Cands	-----	209	"
Gers	-----	16	
Hauts Pyrenees	-----	26	
Nord	-----	60	
Arme	-----	45	
Eure-et-Loire	-----	45	
Seine-et-Oise	-----	60	

Nord edo Seine-et-Oise edo bestik uolaz dute
 eziten gure basas hontan gehiago artuan hazi
 direneko? ~~Indak~~ Arto amerikarrak
egun dutelakoty ~~eta~~ bereziki behar dira

(2)

Amerikano artuak behin hituoi badeu bali
Segur iduri dugu kontent gurel - - - aikatiko
dik horrek ee goiza birrick of daztela, za-
harra bali is. ~~Behin~~ Arizokuak otoi
hura izan badeu zombit urtey, orduan gu ee
hatiko gis menturaf hura begala, bairan
bezp lehenik entea dadin gis lehenik diaguk.
Bai eta gero ikusten diaguk sekula of eta
behin Hehual Herrian baten gibelitik terun-
tan beragukor gurel; eta harituko gis
alta gu ^{lehenagatik} ~~behar~~ ~~behar~~ ~~behar~~ auto egile gitek, zu
tuk hor beste arrot horiek gubatzat usuti?
Ohartzen gis unidarrian lehenik abiatiak
of tuelg behti lehenik hellsururatzu, zombit
aldiz sekula of omu diuz heltzen; betarik
of the gis?

Nun diko Page?

Kontseilu emateak of dituk sos-
mateak, nun diko page gu hunkalluak?

Fido zaizte ziren "ingenier" ari, z de hoc
zuen ~~izantzek~~ bano euganatzeko bainan
zuen ongiaruntzat; iten ahal tzen gupiak egien
ditiu zindaket ~~hala~~. Fido zaizte ziren "kopera
tiferi", behar diren hunkaluzek, ziren "ingenier"
arabiararaban, ukauen ditutue eta ~~zuzen~~
hunkaluz horiek ordaintzen ahalko ditutue ziren
erakolatan balioz eskuratzu deketuen teoriar.
Ezin balinkaduzia arto gupia egien uaki ziren
dekutan ~~teoria~~ bejala, ~~ziren~~ (molto mihatetuek
ari delakotz edo...) egien bejeru fruek
bat, hektara bat edo berdin hektara, erdi
bat, bainan egien behar den bejala, Segun
uaz eg duzuela dolurik izanen.

Frantziak arto behara bada

Auzi gauzetarik Frantziar
bada soben; ~~hala~~ artoak eta arki.
Frantziak behar du ~~10~~ 15.000.000 q urtean
eta hitarik 2 edo 3.000.000 q urte berau beza
kaupotik erosten ditiu. Artoaren prezioa segun
tatua da araro. Beraz Teoria da sekula

egitateko artuaren egiteko moldien aldatze³ko
eta hobetzeko, zuzentzen utzi behar da artuak
eraman die dos, eta gal deborarik ordu duzu
ohart Nord edo Seine-et-Oise-eko labora-
riek begala, un den gure abantaila.

Aberriat etchian behar esten artuak balin

Laborariak egizue arte

Anikuzen ~~duzun~~ duzun
"Groupeement de Productivite Agricole" -ek niatu ditu
ditu ~~chukeri~~ huenigo luma

badu, zorbait zakuk ^{berak} dos huenigo ekhar leza-
kete laborari ~~ni~~

Laborariak egizue arte

Anikuzen duzun "Groupeement
de Productivite Agricole" -ek niatu ditu
chukeri huenigo luma, eta erran dezakegu
~~ber hobetzeko eta dela, ordu lurretan, hobereuterik~~
bat dela artuarendako gure Herkul-Heriko
luma. Huenigo eritza, berotze, eta inuzkatatze
arte landareak beru baitan eritza lizar dituen,
lan guziari zatit gortzeko, apbartzeko eta

behar bezalako ^{behar} to, beferbat bishien emaitiko,
hobereak dira. Auzkuzek emaiten du
Frantzian arto bazirik kobuntarik bat,
ozite hunkosq eta gogotik erorlek bilha-
zen dutenq. Beaz Hekual Herrian artoak
eman dezake biziki hunkosq; ~~ezizue~~ arto,
emazue hunkallu eta ~~ezizue~~ arto.

Ezizue arto amerikanoq edo "hybride"

Artharik hobereakin ezizue
ar to amerikanoak emaiten du lekuko edozon
artok bano hobeki. Behar den hungari-
rekin, behar diren hunkallukin (60 unité
d'azote pour 100 unité d'acide phosphorique, pour
75 unité de Potasse) Arto Amerikanq eta
lekuko artoq bat-bestiag izartuz, ameri-
kanoak emaiten du 30% etik eta 100%
raino ~~ez~~ lekukoak baino gehiago! haki
baduzue sinet eta liaki ezpaduzue ez, baino
hoi hols da. Richtanduz, ~~ar to~~ Sasona-
rekin behar da landatu beste errekolta guzien-
dako bezala.

Behanden befallas halqis atqemaney da-
zue kopratifitan

Artuaren errekolta eta hiriskurik gabe

Hura, orok dakigun befalla nahi du artuak
hasiaki. Kilo bat zehatu idoreu egiteko landa-
rak 400 fruta hura onretarik edan eta ostur-
tarik itxi behar ditu! Eta oratu gis guffak
chazko idortiak ze ondoio ~~...~~ ^{ukay, duen}
~~...~~ Makuntzek itxiak eta beste etxiek
Makuntzek Artuaren ~~...~~ ze kaltetak egiten
daketan ere orok badakigu. Zombaitzuk
halqis galarraten dute, bertze batzuk landare
gazteak jaten edo horiarraten, itxiak auzi
arrebun galarraten dute - - - bele, frika,
ta beste hezartuak makhu egiten dute bai
hazietan bai arto zahitzen ari direketan.
Aras huntu dio erray-zaharok « ~~makuntzek~~
itxi nahi dituzte ^{makuntzek} ~~...~~ nekezaliek »
~~...~~ Bestalde artuak emaitako emaiten
ahal duen gis behar du bekatatzen
nahi befallakua.

Berez

(5)

- Erria Iowa 4.417 (Sennecy, cont.)
- Jakin hezik ukhouk ~~duste~~ dustey erremedioak itou eto bete eritasuuntzat.
Ez badute ukouk, laborarik buk beharko dituzte heziak arthatu erremedioak (poudre à base de Thirame, ou produits organo-mercureux).
- Hezati hazi-jalen baldura, balin bada, galdigin behar den bezala hortarakoty artatu heziak (Sennecy ou diphenylguanidine ou Akorel);
Eza hortan ~~heziak~~ hezatiuek ez dute jauer heziak
- ~~Haren~~ Arto landare jakin harrik balinbaduzue zein eloretan, beraz behar dute garbitu espresoko erremedio batz (Complex aldrin);
3 kilos de produit à l'hectare

Erremedio horiek sunturiko ditu ere
lur-peketo beste zorikeria guzirik.
Gakarrak, 3 kilo erremedio horiek in batiak
hektara lurak behar du (60 unités d'apoteque
pour 100 unités d'acide phosphorique et 75 unités
de potassium) = heldu baita: (600kg de
Scoria, 200 kg de Sulfurite, 300 kg
d'ammonitrats)

- Erre medio maizteko behar egokitua,
lurak behar du aski berotuz egon
(10° à 12°), ~~berotuz~~ ^{berantze} ~~berotuz~~ ^{berantze} ~~berotuz~~
harriak ~~berantze~~ ^{berantze} erdi ditirik egon
dira lur hotzian; ~~erdi~~ ^{berantze} garzik alintu-
ko da artua, Soton-kontua, (~~berant~~ ^{berant} ~~berant~~
lutze, zohitze' zara, bihi-idortze ...)

- Lur larri kabu! beharrezala eginak
kalira ~~lur~~ idortiak traxkur guti
ezin lirake artuari.

Iraul behar bai behar;
Iraul iten, atal den, berantze, ~~berantze~~
huntasaz orarkoz ~~berantze~~ ~~berantze~~ ~~berantze~~ ~~berantze~~
eginak iraulirik behar zuketuz, lurak.

Tasun ahal bezain barua

6

- Leher ildoq arrabolas
eta berhala para arhis. Hebeakual herri
guzian egiten den butoa da artoko alorean
uzteq arrabola ukhaldi batz^{ondotik} bida
berria bezain bezun. Seguntatzen horri
esku lurpeko, her guzia jiter da goiti
eta achalaq egiten da buti. aize her guzia
iruzkiak edan artea. Achaleko hunkita-
te horrek artaia ederki Ofiaresten eta
Soy aresten du (hartakotz duquek uski
guziak arrabolatzen eren onduran); bai artea
ederki atheratzen baina ederkiago lur
barueko ur guzia ere atheratzen da
Zombait egunik barua. Bertalde achal
bezun hori arrailokatzen da eta biziki
laburki luera peña bezala idortzen.
Orduan euri guti balin bada, badakiq
~~zer egiten~~ Guziak zer egiten duen artuak.
~~Artuak~~ Ohartuak zireste guziak
holq ~~idre~~ arhatzen ari zirestelarik,
oinitakuen herrestuak egiten diren butirik
prochi bat eta uola beste luera erre-

tas ~~egitea~~ ~~den~~ idotzen den baburki,
bizkitartian herasto lekutik ere inuzkiak
hura edaten du bainan idor arau lur
barmitik jiten, da humitatis lur leguz
horterat; aldiq arhatu lurien ahalako
lur che hura lastu chekatzen da bainan
poroskaturik baita lur-barneko humi-
tatis ez du uften ahalerat jiterat.
Arabolaturik uften duzelarik ~~lur~~ beraz
luru. Zombait eguz, lurak derauken
hur zuzia joaki da, laster.

Artuak nahi du lur-barne bat arau
tinke, ~~exuz~~ ~~exuz~~ arkatzeke eta ~~hura~~ humita-
ti aintz daukena, lur-ahal bat in ahal
chekataturik eta in ahal mehe (3 $\frac{1}{2}$ erhi)

Beraz arakolar tinkeatuko da lurra
eta chekatuko mekorak bainan berehal
arke ukaldi batez hautiko ~~ar~~ ar-
kolak egiz ahal, bereziki katu egizue
arke hortzak izen ditzen arki lebur
(3 erhi). Aloreko zikinuz, gotik behar
baitz arki edo Canadieuq presatu
arki garus, berehal pasq ondutik

arrabola eta segidan arto, arin-arin. (7)

- Erein ~~arrabola~~ behar, epelak
 kalio 150 libera kilo ^{Arria} pego
 turik arto atheratzen artziq ondora;
 Arto-erretakuek behar dute lau
 chilotako "bobina" Iowa 4.417
 honen erretako; gisa, hortan askiko
 duque 18 edo 20 kilokaz, hek-
 taran, bestenez erein dezakezue
 25 kilo hektaran.

Hortik behar du igari ber-
 bane hukiaren eta ber-
 achal formoskatioren artian,
 beraz 3 ordi berria lurr-
 baidan

- Erein onduran ez pako arrabola-
 rik! Artoaq athera bezain
 behar egia behar jorra, aldiz, ~~Erein~~
 Euring egiten dute alorretan ber
 achal zozor bat laster idortzen
 deua; $\frac{1}{2}$ achal horrek behar du
 berheala hautsi jorra-aldi bateq.
 Ikusi ke duque euring duelarik
 ber achal formoskatiak ~~ber formo~~
 hura ~~ate~~ irekiten ditela ber-achal
 bezun zozorrek baino lasterago.
 - Egingo dote! ber sobera harrotzen

da eta ~~idat~~ lurrak iruzki eta auzari
kanpatera gihago erakusten ~~di~~ deie.
Beste lur lurrak aski huntu eginak badira
artuak izan da aski oso eta aski
indar haizeari ihardokituko.

- Gukularik ez motz! ~~ez~~ orai
berian eman bezala, haizearen beldurik
eta duke arto Iolita horrek. Bestalde
gukulariak indar guti du aberendako,
egun bado, alor ~~kanp~~ putxa batian
trifla edo zerbait berde, bainan gukulariak
ezon badi alorrian. Gukulariak kintzuz ostu
berdea kintzuz zake artuari eta hektaraz
badukizue arto biltzetan 25.000 libe-
raren galtzea (heldu baita ~~da~~ hektaraz
batian huntu huntuak behar du hunkailu
Saris)

Hunkailuak hol' eman

"Saris" horiek esan irauli
aintzira. "Sylvite" a (200 kg) eta

"Amonite" a (100 kg) irauli onduran;⁸
"amonite" a (100 kg) artas jous prudeas
ets "amonite" a (100 kg) artua hilitu aiatzi-
lian -

Izan dezakegu holako arto edirik,
bakharrik hantat hobearo da izanik
arto berru izugarrikoak eta guti baius
arto-berru heinbaterkoak eta aiatzi.
Oroz lehen artho izan zambat arto zaku
uzukhaen duque holako arto zisturak
ukhaen dituzque baius. Beraz behar duen
heinbat: 30 cm bi arto onduran artian berroan
ets 60 cm bi berroan artian
Hortan geroz eder IOWA-erendako
gure mundu nazela eta orokoz basterre-
tako aloretan eta ^{gure} sabaitan!

A. E.

~~E. E. I. I. I.~~
Étudiant à l'École ~~de~~ Supérieure
d'Agriculture de Tumpau.

1

Surretik oihu

Etchetiarrak hil behar dira?

Aortikulu huna egile gaur, ezagutzen
bide duzun Eskual herri guzia eta ikhusi
dituzen dudarik gabe hainitz etchetiarr
hiltzen gabeak etchaldea bere gain hartuta
artzaineri phazkate saldu dituzelakoan.

Nik ez dut Eskual herri guzia ezagutzen,
bainan ezagutzen dudan zatian, ikusten
ditut hainitz nagusi gosaak hil behar
luzkenak ez balute etchetiarrak ematen
dakoten mozkina baizik bizitzeko, heien
etchetiarrak deskantuan eta nasakerian
bizi diren denboran heien onhasunetan.
(Mintzo naiz etchalde entrabale eta erdizharreaz)
-Phazkate artzaineri-

Zuk aipatzen duzun etchetiarraren nagusiak
chantza izan du despida eman eta etchetierra
kanporat juan baitzaio ishortoririk gabe.
Nik ez dut hola bat ere ezagutzen; orai lege
guziak etchetiarraren alde dira eta antelik
erraiteko zuzen kontrako lege bat baino
gehiago. Bertzalde ez da batere segur,
zuek diozun bezala, lapurrak eta

2

iratzek hartuko dituztela lurriak. Nik eza-
gutzen ditut etchietarrek onthasunaren lur
jaska hainitz basitzerat utziak, eta bek-
juan direlarik kanporat, nagusiak berak
edo hurrek pagatu lauzilek garbitu
dituztenak - Onthasunaren arthatzekun orde
etchetiarra ihuzen nequan eta ondo hatako
phista guzietan astelohenarekin ere -
bertzalde, phazkarik ez bada artzainak nequko;
zer egin behar luke? Bichtan da arthaldeak
gabatu - eta arthaldetik ez bada, nola balia
Eskual herriko larre eta mendietako phazkari-
flank ora goduak litazke, ihaukitzat
baliatzen diren jurekako salbu. Ez da ber-
hean Eskual herriak irabaz lezaker hainitz
arthaldetik gabe, hauek jaten dituzten phazka
tobiak irakoz - Gehiogo dena artzainek ere
bizi behar dute, kank denak Eskualdunen
dira - eta arthaldeak onthasuna ontzan du.
Etehe ab lurrerat!

Bichtan da asbi zahartzearekin etchea
lurrerako dela ez bada deus egiten chutik
atchikitzeke, etchetiarra barnean izanikan ere.
Ez du beraz hurrek atchikitzen chutik, erotzea

Bizkaitartean ikhusten dira auzo
herri txochkor batzuetan herria
Uzinaritu ez eta hala ere eremu
guziak lerro lerro Elektriko potoz
betheak, bide berriak lane mazela
batzuer gora arteka hertsit eta
karririk iten batzuetan han harat
joanaki nolaz othe diferentzia hori
ala ketako bidezagieki gorputz edena
baino hobeki bahiatzen othe dute
lepho gaina hor ere zerbeit erran
ditake

Eta orai aski goazen hola hola
bethi aitzina batasunean elgar
lagunduz emeki bada emeki
zerbeit eginen delalako esperantzarekin
nazientzia phochi bat hartuz eta
artetan gogoan atchi'kuz
erdarazko erran haue

Petit a petit l'oiseau fait son nid
Mieux vaut tard que jamais

Gartzako Artzaina

Pariseko gurla hotza

Mundu guzian aipatu da Berne hiriko
 biltsare famatua, frantsiako journal-ek
 deitzen duten « Quene froide » deitu
 erasumen arteko biltsare famatua, sointan
 beren ideiak emanen baituzte bekeari
 hura egian ba. Pariseko eskualdunen artean
 afferak chunitu ^{nahiz} hura berez gure ideiak,

Herria hastan litzu artibuluan anaposte
 egines. Regnat adiekidea, badakigu gizon
 eskolatua sarola, ser nahi dugu gu ere hogoi
 unthe antio eskolan egon isan lagine, ez
 beharbada, Eskual-Etchean secretario, bainan
 Orlyon Directeur isanen ginen beharbada,
 bainan es gura ohre gose, bainan nahi
 ditugu gure eskualdun uhatsak eta dretchoak
 atchiki. Eskual-Etchea ez dute eskualdun
 guiek edo bederen gehienek, beren parte
 emanik, bai diruz, edo obraz lagunduz,
 igandetan hiru edo lau bakarrik, bi edo
 hiru chun-en, serbituan, horiek ez othe
 dute beren ideia ona, eta eskual bihotza
 osoki emaitan, beren lagunon serbituan

2

ez ditute nik aste holako laidoak mechechi
horiek etsempluak es othe du Begnat
~~artikulak~~ artikuluak, berenbat bihotz
eta karitate, Eskual Etchearen geroan buaz
Bere solas suhun, eta ino gochoarekin
Llane jama ononierak es othe gaita denak
enebiten, nehoi eska gaitoak erabutei
gabe, denak segi desagun artain gocha
eta suhan honen hita, eta ez beraz
Begnat que burrik erabutei ~~gabe~~,
Eskual Etche, et eskualdunen onerendako.
Eta suk Begnat adichkieka, aste dut
que bihotz eta eskualdun hkarak, merechi
duela, bere lekhu denon erdian.

Zombait dembra hootan eskualdun hator
meskontet dira sure artikuluez, eta plaser
ubanen nuen sure contoiluaren, ontutea beko
beko, hola ez nuen gaitoi hartuko, zombaiten
enamak mihian erabili balinbaditut, que
behoiak hunkitus. Huma igande batetako
anaroina, que Begnat «Hema» jomnaboa
saltzen hasi, eta orduan eskualdun moltoko
batak. Segun muk ~~mek~~ bere artikuluak batduela
hortako an duk saltzen eta futeko egia esin ukaj

Batasunaren bearra

Oxingain 99

P.A. Krotung. E2 de

arria'n, Gasteiz'ko Agirrezabal'ek idatzi duen ongi ezaltzen du idazteko darabilen tankera nuntanatu duen. Orra, guztiz erdelduna dugun Gasteiz nolako lana egin duen, bere buruari euskaldun idatzi edo eta bikaña, euskera zaila dela-ta, ezertarako ez dela edo beste aldetatik, ikasi nai ez duten guztientzat.

Liburuen bidez ikasita, bere ondoan euskeraz entzun ezinean, berak ikasi duen bezela itzegin eta idatzi bear. Beste aldetik, Bidasoa aldamenekoak egin dioten eskaria, Atarratze'tik egin zizaioketeen, edo Arratia'tik, edo Loyola aldetik. Eta, esate baterako, Loyola'koak bezela egin ezkeru, eskari ura bera egin lizaiokete beste ibar, aren edo eskualdeetatik.

Ongi detorkigu Bidasoa aldekoak egindako arrangura; bai ta Agirrezabal'ek diñocena, gorri-gorria dugun auzi batez berriro ere gure kezutasunak azaltzeko. Auzi ori, noski, euskeraren batasuna dugu, euskaldun guztientzako euskera bera erabiltzeko dugun bearra.

Ezina dugu, alegia, arlo gogor au berealaxe ta bat-batean burutzea. Ez da, gainera, arazo au, agintariak emandako legeen bidez antolatzeko. Gure auzi au berez/egaratu bear da; baña 'berez' esanarren, ez dugu esan nai gero aldetik ezer egin bear ez dugunik.

Horazetako dugun bear au guztioek ontzet artu ezkeru, ortxe izango dugu euskaldun guztientzat izan ditekene xede bikain bat; eta orra nun egon gaitezkeen guztioek bat egin-da. Elitzake au gauza txiki bat izango, aitzitik, beste eginkizunetarako lenengo afats sende ta gotorra baño.

Agirrezabal'ek agirian jartzen du bere bearra ta edonoren laguntza eskatzen du, apal eta zintzo. Ortxe nunbait gure bidea: alkar laguntzea. Dakienak eztaienari, noski; eta guztioek euskeraren alde gure alegin guztioak ematen.

Azken urte aietan, euskaldun berri asko sortzen ari zaizkigu, gure uri aundietan batez ere: Gasteiz'en, Bayona'n, Bilbao'n, Iruña'n, Donosti'n, Eibar'en; eta sorterritik et ere: Paris'en, Madrid'en, Ameriketean, ...

Ezin euskaldun berri auek euskaldun jatorrak bezin ondo mintzatu, eiki; onengaitik euskera benetan maite duten jatorrak, aiei beren lenear lagundu bear. Argi adierazi dute euskaldun berriak euskerarenganako duten maitasuna nolokoa dan, maitasun-inderrez ikasi baitute. Ez ote da egokirik izango euskaldun jator eta garbiak aiei laguntzea?. Onela ere adierazi shel izango dute

Pozik irakurri dugu "Herria"n, Gasteiz'ko Agirrezabal'ek idatzi duen "Karta idekia". Apaltasunez ongi ezaltzen du idazteko darabilen tankera nundik detorkion eta nola bereganatu duen. Orra, guztiz erdelduna dugun Gasteiz urian, langille gogotsu onek nolako lana egin duen, bere buruari euskaldun izena eman al izateko. Eredu eder eta bikaina, euskera zaila dala-ta, ezertetarako ez dala edo beste aitzekiagatik, ikasi nai ez duten guztientzat.

liburuen bidez ikasita, bere ondoan euskeraz entzun eziñean, berak ikasi duen bezela itzegin eta idatzi bear. Beste aldetik, Bidasoa aldamenekoak egin dioten eskaria, Atarratze'tik egin zizaioketean, edo Arratia'tik, edo Loyola aldetik. Eta, esate baterako, Loyola'koak bezela egin ezkeru, eskari ura bera egin lizaiokete beste ibar, aran edo eskualdeetatik.

Ongi detorkigu Bidasoa aldekoak egindako arrangura; bai ta Agirrezabal'ek difioena, gorri-gorria dugun auzi bateaz berriro ere gure kezutasunak azaltzeko. Auzi ori, noski, euskeraren batasuna dugu, euskaldun guztientzako euskera bera erabiltzeko dugun bearra.

Eziña dugu, alegia, arlo gogor au berealaxe ta bat-batean burutzea. Ez da, gañera, arazo au, agintariak emandako legeen bidez antolatzeko. Gure auzi au berez/garatu bear da; baña 'berez' esanarren, ez dugu esan nai geron aldetik ezer egin bear ez dugunik.

Horazeko dugun bear au guztiok ontzat artu ezkeru, ortxe izango dugu euskaldun guztientzat izan ditekene xede bikiñ bat; eta orra nun egon gaitezken guziok bat egin-da. Elitzake au gauza txiki bat izango, aitzitik, beste eginkizunetarako lenengo ufats sendo ta gotorra baño.

Agirrezabal'ek agirian jartzen du bere bearra ta edonoren laguntza eskatzen du, epal eta zintzo. Ortxe nunbeit gure bidea: elkar laguntzea. Dakienek eztakienari, noski; eta guztiok euskeraren alde gure alegin guztiak ematen.

Azken urte aietan, euskaldun berri asko sortzen ari zaizkigu, gure uri aundietan batez ere: Gasteiz'en, Bayona'n, Bilbao'n, Iruña'n, Donosti'n, Eibar'en; eta sorterritik at ere: Paris'en, Madrid'en, Ameriketean, ...

Ezin euskaldun berri auk euskaldun jatorrak bezin ondo mintzatu, eiki; onengaitik euskera benetan maite duten jatorrak, aiei beren lenear lagundu bear. Argi adierazi dute euskaldun berriak euskerarenganako duten maitasuna nolako dan, maitasun-inderrez ikasi baitute. Ez ote da egokirik izango euskaldun jator eta garbiak aiei laguntzea?. Onela ere adierazi ehal izango dute

Batasunaren bearra - II.

auek ~~ez~~ beren euskaltzaletasuna.

Euskera liburuetan ikasi dutenek, noski, garo erriaren aotik ere berez sortzen dan euskera xaloe atsikitzeko alaginak egin bear. Bana euskaldun garbiak ere ezin askitzat euki beren smaren ezpaltetatik ikasitako ura bakerrik; nere ustez, berak euskal-gramera pizke bat ere, gutxienez, ikasi bear dute. Izkuntza guztietan egiten dan bezela. Eta orrela, bi talde oietakoak obeki alkartu ditezke, euskeraren onurako.

Guztioek ditugu gure eginbideak, eta bete egin bear auek, zintzotasunez ari izan ezkeru. Agirrezabal'ek bere izen eta zuzenbidea ematen ditu, euskaldun guztiai bere adiskidetasuna eskeintzen, edonoren laguntza eskatzen duen batera. Ian polita izango litzake, esate baterako, euskeltzaleak, euskaldun garbi ta berriak, sarritan alkarri idazten ari izango balira.

Ian egoki ta onurakor, orixe, euskeraren batasunerako. Esandakoak eta idazleak ere, guzientzako elburua bezela artu bear izango genuke batasun orren xedea. Ala ere ta ortarako guztioek bat eginarren, ezin lan aundi ta epe luze gabe asmo ori burutzea. Ez dugu ez, auxe, egun bateko lana.

Alde batetik izkelgi batzuek ditugu, berdin ez diranak; bestetik ez dugu orren onuragarria izango litzaiyukun euskal-irakaskintzarik; eta genero ororen maillean gure gauzak antolatzeke zail xamarrek ere ba-gerala aitortu bear.

Izkelgien bereizitasunen gain, be-dugu gauza bat, beraren bidez eta erraz, batasuneruntz sartzeko egoki duguna, nere ustez: ortografia. Ontan bereizitasunak ez dira oso sundiak, eta pizkenaka-pizkenaka batera laister eltzea ez deritzait zalla. Eta urrats sendo bat izango litzake.

Euskaljerri'ko eskualde guztietako jakintsuak egin zuten aspaldin "Euskaltzaindi" edo Akademia, Euskal-Akademia.. Gure aldetik ontzat artu genuen pozik bere nagusitasuna, ta berak eskeini zigun ortografia gurea egin genuen aspaldien. Ala ere, batasunaren egokitasunez, berak be beste bat moldatuko balu, gogoz utziko genuke orsin arte erabillitakoa, orren bearra dugun batasunaren alde jokatzeko.

Alkartu gaitezen, beraz, euskaldunok, onela edo ala, biotz eta gogonez euskeraren alde lan aundi ta egokia egiteko.

Oxingain

3 Pour continuer ce propos que la venue des
grans princes n'est point necessaire, ces deux
icy n'avoient jamais eu differenc ne viens a des-
partir, et se veirent une fois ou deux seulement,
sur le bord de la riviere qui despart les deux
royaulmes, a l'endroit d'un petit chasteau
appelle Hautelise, et passa le roy de Castille
du costé de deca: ils ne se gousterent pas
fort. Par especial congneut nostre Roy que le
roy de Castille ne pouvoit gueres, sinon autant
qu'il plaisoit a ce grant maistre de sacret Jacques,
et a cest archevesque de Toledo. Jacques chercha bon
accointance, et vint devant lui a saint Jehan
de Luz: et print grant intelligence et amitie avec eux,
et peu estima leur roy. La pluspart des gens des deux
royz estoient logiez a Bayonne, qui d'entree se
batrent tres bien, quelque alliance qui il y eust:
aussi sont ce langues differentes. Le comte de Lo-
desme passa la riviere en un bastean dont la voille
estoit de drap d'or, et avoit ungs brodequins forts

fort chargz de pierres: et vint vers le roy.
Toutefois il n'estoit pas vray conte; mais avoit
largement biens: et depuis je l'ay veu duc d'Albany,
et tenir grant terre en Castille. Ainsi se dressoit
moqueries entre ces deux nations sy alleges. Le roi de
Castille estoit laid, et ses habillemens despoisoient aux
francois, qui s'en moquerent. Notre roy se habillait
fort court, et si mal que pis ne portoit, et assez
mauvais draps anneesfois: et portoit un mauvais
chapeau, different des autres, et un image de
plomb dessus. Les Castillans s'en moquoient, et
~~disoient~~ et disoient que c'estoit par dichete. En
effet ainsi se despartit ceste assemblee, pleine de
moqueries et de pique: orques puis ces deux
roys ne se aymerent: et se dressa de grands brouillies
entre les serviteurs du roy de Castille, qui ont dure
jusques a sa mort, et long temps apres: et
l'ay veu le plus pover roy, habundant de ses ser-
viteurs, que je veiz jamais. Le royne d'Aragon se
doubtant de la sentence que le roy donna au profit

5 du roy de Castille. Ille en eut le ²⁹ ~~roy~~ ¹⁶ roy en
grant ~~haine~~ haine, et le roy d' Aragon aussi,
combien que ung peu se ayderent de luy contre
ceulx de Barcelone en leur necessite: Toutefois
peu dura ceste amytie, et y eut dura guerre entre
le roy et le roy d' Aragon, plus de seize ans: et
encore dura ce differant.

Davidiou, E. ? 20
Lecumbar

Or, que l'on regarde un homme dans la nage simple, et la grenouille nager, on sera surpris de la similitude des mouvements des jambes, et des bras et de la position des deux corps.

Je vois l'homme primitif, se trouvant devant un cours d'eau, ou un lac qu'il ne peut traverser, ~~et~~ ^{il} a observé la nage des grenouilles, et cherche à les imiter.

Il y revient. Comment appelle-t-on cette prouesse? car en ces temps là, c'est ~~une~~ ^{une} prouesse pour les premiers qui la revurent. Comment est-ce fait?

- Izerika, "en faisant la grenouille, comme la grenouille."

[Kofoin - essaim] → sem lita

"ko". Suffixe locatif, c'est à dire, indiquant l'endroit.

"foin". onomatopée (à zénin). Bruit des abeilles en essaim.

[Guetbaray] - [Gu pronom personnel, 1er pers. du pluriel.] sem lita

"et ou eir". Je me souviens encore, lorsque quel qu'un appelait et que ma mère

n'entendait ^{pas} je lui disais « Amatto, l'atta
noberit "citakū" hāri atean »

Ce qui veut dire que Guethran, vient de
 "Gu eit hāri" c'est à dire "celui qu'on nous
 appelle."

Un ami m'a rapporté qu'un ^{chercheur} ~~chercheur~~ lui
 avait dit que Guethran venait de "guethran."
 S'il vient de guethran, pourquoi est "H" qui
 vient de "hāri", faire et non "ari" qui chez
 nous veut dire fil, et pourquoi encore est
 y à la fin de beaucoup de noms locaux
 comme: Etcheveny, Etchehouey, Etchemony.
 Maintenant, amis ^{ou} grands linguistes,
 je laisse ces observations à votre appréciation.

Lecamberri

~~Shannon~~

Bourdieu, E. ?

Kelburtke = Keltua

mitzai: je lui eni appert, il faut dire estentua naiz, bari 11/ 338

Carfait arderiend abou: Keltua 13 an naiz, j'ai e'le, je me eni
'broue' arere'

2 fatures: Keltgen nizak et Keltuko naiz p. 360

3 fatures antiericis: Kelt (Keltua izanen niz 11/ 341) et Keltua
appeler de 1° Trolud Modru nizak p. 363 et Keltua nizak b 364
de 2° Trolud Carfait, de 3° Trolud Carfait Modru (je en dirai rien des deux derniers)

La Casse de l'annuel (proust) naiz: Keltgen mitzai / simpli' mure' a 990 lemp
de 1° 412. 2° annu' arere. Kel mure' le
mais d'ou r'it mure' ? Vote conditio-
nel prout est. mitzai p. 116

1 Casse de l'annuel Carre naiz: Keltua mitzai, je arere arere'
~~Keltua mure'~~ Mais la femme qui
simpli'

de l'Ha celt': Mais ha mure' kelarite s'emflue. Si il
je de'ra. Mais que je farberais ? ou
Mais que je pourrais parler ?

de expression de relation

- I - l'équivalent du verbe être français
- II - celle qui accompagne les verbes conjugués
- III - " " " " les verbes transitifs
- IV - celle qui accompagne les verbes
ayant en même temps 1 complément direct
1 complément indirect

[Faint, illegible handwriting at the top of the page]

[Faint, illegible handwriting in the middle section of the page]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

[Faint, illegible handwriting]

A) les ressources - elles font pas partie
de mon vide... au hasard.

La santé: différences L. de G. et B. Boose
pianisti et violoniste...

Tempérament

1) Physique: flegmatique, sanguin,
bilieux, saignin...

Buts diff.

Méthode diff.

Ex. Le meninge, moelle
sanguine
myélome (maladie)

La parole: excès de sang:
différent .. (exemp.)

l'inspiration { exci
Etat: seiche

121

Prise de profil unique qui avait été,
du reste, on l'a vu la dernière fois,
le fait original, la première saisie
lexicale ayant été uniquement une
universalisation de la saisie phrastique -
selon laquelle la phrase cherchant en
elle son propre mécanisme constructif
non singulier - c'est-à-dire appartenant
à toute phrase et non pas à telle
phrase momentanément construite -
se donnant à elle-même, conquérant
pour elle le pouvoir de rejeter en
dehors d'elle ce qui en elle demeurait
trop particulier.

On a pu montrer jusqu'en une
langue archaïsante, et de structure curieuse,
comment le basque avait dans cette
direction possédé les choses, et comment
en vue d'éliminer ^{de} la phrase-mot,
réduite à son mécanisme, tout ce
qu'elle pouvait contenir de trop

Tal vez exista una confusión en la mente popular, entre el "fuego fatuo" y el "alma errante". Barandiaran (mitología Vasca, 63) dice que cuando las almas salen a la superficie a hacer alguna petición, se van a conocer ~~algunas~~ ^a veces apareciendo en forma de luz. El alma que así aparece se le llama arqi en S. y N., Izugarri o Izuarqi (luz sagrada) en Aitarru (3) y en otros sitios anima errante.

El hurra zirurikan jausteu da gezurik, / uria, xorta-xorta teiltatu
jaurmekik, / Anima heratuak intzirez kanpotik, / Berotzera jin nahiz
leihoru urtetik! J. Barber. Piarres, I, 69.

Purgatorioko anima batzuk, zerura joan artean itaxurean egoten
dira; hste batzuk tióetan; (B-3) (BN-gar). Anima heratuak dizje izen
(5). Azku. Euskal. Jakintza, I. 181.

Poudreux, al fuego fatuo, le llama Sarcoscu, palabra que se halla en Azku. Parece neologismo.

Arqi-jauzi. (Hist) vapeurs qui s'allument dans les égouts

inferencias de l'air. Shoufe sic

¿ Existe algun nombre vasco para designar los pujos de Santelmo?

- Itsarjo^L dérangé par le mal de mer
- Sorhaio^C lépreux / insensible /
1er sens : malchanceux
- Harjo^L amaïlou frappé par le sort
- Harrio^L amadou
- Harrio frappé par le ven (autre vœux)
- Sabeldarraio^L griffe, jaunisse
- Heldajo^L touché par l'opération
ou tenté
- Aixejo^S frappé, fendu par le vent (arbre ou fruit)
- Airio^L épi de blé tordu (sens frappé par l'air)
- Aureio^L contracté (sens frappé par l'air
ce d'ambiance)

Hortzoak jo du

W

T. 1

(12)

abarno = poisson d'union 40 pieds de long (excessivement).

abis = vis

aborna et... : ♀ aubour, poisson du genre randoise.

adai-ka : unia erri da adaka - par enchantement ?

adori : rose (voir arroda)

aloe-tu : arranger, rajouter.

adin 2° : contemporain C au lieu de S

agomient : à côté d'agorint

aperma : unkte C.

arapa : rarelle (bot.) arapa, rai

ariachket : L. N. fourc pas mâle

arrosaris belhar : Arvine à chapellet et un chieudent.

aita-tan = aitarar felduda : il prend de la ressemblance avec les
peu

akhetz = solitaire, sanglier mâle.

de ketak : C. et un S

alimale } très grand énorme
alimalekopa }

halz (N) et un alz : aulue = à l'aitant ou dit halza

Angeluar et un angelutar = habitant d'Angel

(c) anton-keta dabila : il cherche un simple à founer dedans

(h) arazi falsu : végétations, excroissances de chair

apho-zura : (Ust.) Obier, boule de neige (botanique)

arapa-tu : atjemata = attrapper

aruket : pigeon biset et un ramier comme on le dit par erreur :

Coquilles

Page 5: colonne du Basque. Kkako pour Kkako, croquet
Hid. Giharre pour Giharre

(seule forme donnée par Azkue)

P. 11: col. du Français: Kaperako aldare aintzina
pour Kaperako aldare aintzina, le chœur de la
chapelle.

P. 15: col. du Basque: On da ondazuna, la richesse est bonne
pour ontasuna. Ondasuna est Basque. Inf. sq. Azkue

Hid.: col. du Français: Arropa gorriasta, la robe rose
pour gorriasta

col. du Basque: Lakho chete bat, une petite entaille

Laki ou (Bas Navarrais) Lako

Basque: Etarrapatta, écorchée, pour écorché

qui n'a pas de genre

Madresances

P. 3: col. du Français. La lettre e a une sou plus ouverte quand
elle porte l'accent circonflexe ou qui elle est suivie de la
lettre t ou t̃. Ex: mère, poulet

P. 7 et 7: l'homme est traduit par ohore; pages 9 et 12
col. du Basque pas sûre; changement pas expliqué

P. 9: col. du Basque: l'orthographe de l'Académie remplace
la double lettre tt par un t surmonté etc. - au lieu
de: par un t surmonté etc. - Même erreurs ibidem
colonne du Français

f. 12: cot. du Français: "Faire une abduction, est traduit par
Bat hutzeari emaitka, qui veut dire: Le donneur l'en
à l'autre ou le fait ~~par~~ que quelqu'un donne à un autre
- D'autre part l'infinitif "faire" a ici pour corré-
pondant la forme de l'infinitif présent, emaiten,
tandis qu'ailleurs l'infinitif français est rendu par
l'infinitif passé, f. ex. p. 14: huputer mozte

Conversions irrégulières en Tabourdin

- f. 11: cot. du Français: "Incorde ceci, oraino hori pour oraino har.
f. 12: cot. du Français: "Les chiens aboient au vent. Chakurrat
hutzeari saingaka hari gaiote." f. Zaizko. La
Zaiote ne s'emploierait que pour: Hat
f. 13: cot. du Français: "Le houx est en fleur et
neguaz lortan da" pour neguan
Hid cot. du Basque: "Combien de coups lui a-t-on
Zimbat bintzi bamba eman dakozu" pour dakotze
f. 16: cot. du Français: "Laissez-moi choisir les cerises. Utz naga:
zu gerezien hautatzen" pour hautatza
f. 17: cot. du Français: "Celui qui fait l'iniquité. Gaizteari
ihesi dokakona" pour ihesi.
Enfin l'observation phonétique de la f. h sur la lettre f est
en opposition avec l'usage. On peut voir dans ce son un i:
brus; en fait il figure dans pas mal de mots qui ne sont
pas plus étrangers que d'autres: funtsa, fitsa, fuchina
funditza etc -

Dans l' ~~AK~~KUALDUNA du 9 janvier 1942, N° 3176, article concernant ARNEGUY, seconde page, 7e colonne, je lis :

" Ebanjeliotik landa, jaun erretora prediku-alkiratigan ~~axxxtz~~ da eta presoner guzien izenak irakurri ditu, haurek izen bakotchari iratchikitzen ziotelarik : " DAGIGUN OTHOITZ HARENTZAT."

Il est évident qu'on a voulu dire "Prions pour lui!" dans une formule énergique. Delà l'emploi du verbe fort:DAGI.

Mais je crois bien qu'on a fait une grosse ~~xxx~~ faute en employant la seconde personne feminine de l'indicatif présent au lieu la première personne du pluriel de l'impératif. De plus le "harentzat" est un pléonasme.

DAGIGUN OTHOIZ signifie : Tu (féminin) nous fais prière. Ajouter "harentzat" ne corrige rien dans ce cas !

Il me semble qu'il aurait fallu dire, en supprimant le mot "harentzat" : DAGIOGUN OTHOITZ.- Prions pour lui.

A l'impératif présent de DAGI nous avons:

pour exprimer l'action de faire une prière pour quelqu'un ou pour quelques-uns.

- EGIOK othoitz Prie pour lui. EGIEK othoitz Prie pour eux.
- EGION othoitz Prie pour lui. EGIEEN othoitz Prie pour eux.
- EGIOZU othoitz Priez pour lui. EGIEZU othoitz. Priez pour eux
- EGIOZUE othoitz Priez pour lui. EGIEZUE oth.. Priez pour eux
- BEGIO othoitz Qu'il prie pour lui. BEGIE oth..Qu'il prie pr.eux
- BEGIOTE othoitz Qu'ils prient pour lui. BEGIETE oth. Qu'ils prient. pour eux
- DAGIOGUN othoitz Prions pour lui. DAGIEGUN othoitz. Prions pr.eux

=====

EGIGUZU egunean eguneko ogia.- Faites-nous (donnez-nous) chaque jour le pain de la journée.

Mariana, egun, herriko bestakari, egigun erreki on bat.- Marianne, pour aujourd'hui, fête du village, fais-nous un bon rôti.

=====

Mariana, hau salda ona dagigun.- Marianne tu nous fais ici une bonne soupe.

Piarre, hau orga belhar ederra dagiguk.- Pierre, tu nous fais une belle charrette de foin.

Zurgin hok etche ederra ^{dagigute} ~~dagite~~.- Ces charpentiers nous font une belle maison.

Gaur, eguerri besta, dagiogun Jesusi etchola pollit bat gure bihotzen.- Aujourd'hui, Noël, faisons à Jésus une jolie chaumière dans notre coeur.

=====

Pueblos euzkeldunes.

El euzkera en la Iglesia.

a) Sacerdotes:
¿Son todos euzkeldunes? *Si* ¿Hay algún erdelum? *No*
¿Hay algún euzkeldum que no lo use en sus relaciones personales con los feligreses? *No* ¿Hay alguno que tenga dificultades para predicar o confesar? *No*

b) Sacramentos.

Bautismo. ¿Se ponen dificultades para su administración en euzkera y para la inscripción y certificado de nombres euzkericos? *Maximo. En cuanto a la inscripción etc. terminantemente prohibido.*
Penitencia. ¿Hay dificultades por parte de los sacerdotes para confesarse en euzkera? *No* Por parte de los fieles, ¿se confiesan en euzkera o en erdera? *Min. 5% en erdera*
Matrimonio. ¿Se administra en euzkera? *Si y m.* ¿Las homilias se hacen en euzkera? *Bilingue.*
Excomunión. ¿Se administra en euzkera? *Si*

c) Instrucción. ¿Se da el catecismo en euzkera? *Si y m.* ¿Se da también en erdera? *Más en erdera.*
¿Cuántos acuden al catecismo en euzkera y cuántos euzkeldunes acuden al catecismo en erdera si lo hay? *Todos y todas*
Si no hay catecismo en euzkera: ¿Cuál es la razón de que no lo haya?

¿Ponen los sacerdotes algún inconveniente? *Algunos si* o no existe interés por los fieles padres de familia? *Pocos*

Si hay catecismo en euzkera y erdera: ¿cuántos niños euzkeldunes acuden al de erdera? *5%*

¿Cuál es la razón de que lo hagan? *La de siempre?*

Predicación.

¿Se predica en euzkera o en erdera? *En euzkera*

¿En todas las misas? *Bilingue* ¿en cuántas? *Do*

¿En todas las funciones? *En euzkera* ¿en cuántas?

Si la predicación es bilingüe: ¿cuál es la lengua dominante? *El euzker*

¿Hay gente que no sepa euzkera que lo justifique? *Un 2%*

Oración.

La oración pública en misa, funciones etc. se hace en euzkera? *Si*
¿siempre? *Si* ¿en qué casos?

La generalidad de los fieles rezan en privado en euzkera o en erdera? *En euzker* ¿qué porcentaje aproximado?

Si hay euzkeldunes que recen en erdera, ¿cuál es la razón? *La se sabe*

Los niños y jóvenes ¿en qué rezan? *Por desgracia en erdera, porque no se les enseña.*

=====

- SOCIÉTÉS ET ASSOCIATIONS :

Je fais partie des associations et sociétés savantes suivantes:

- Association Ikas, section basque du Conseil National de Défense des langues et cultures régionales. Membre du Conseil d'Administration de l'Association Ikas, j'ai publié pour elle NOTRE TERRE BASQUE (voir bibliographie)
- Société des Sciences Lettres et Arts de Bayonne (Conseil d'Administration) Voir Bibliographie.
- Gure Herria -Voir bibliographie
- Société de Borda, Dax Voir bibliographie
- Société Archéologique de Bordeaux -Voir bibliographie-
- Association des Amis de la Vieille Navarre ~~Paris~~
- Association des Amis de Saint-Jacques ^{Paris}
- Amigos del Camino de Santiago, Estella (Navarre Espagnole)
- Real Sociedad Vascongada de Amigos del Pais, Saint Sébastien
- Société d'Histoire de la Martinique, membre à vie du Comité

ÉMISSIONS RADIO :

J'ai donné à Radio Aquitaine (R.T.F Bordeaux) une cinquantaine d'émissions sur l'Histoire du Sud Ouest dont certaines ont été publiées.

J'avais précédemment donné à Radio Martinique environ 250 causeries sur l'Histoire des Antilles

Il y a un manuscrit datant du XVIème Siècle, qui fut acheté par M. Forsans, paraît-il, chez un libraire de Bordeaux. Il provenait de la Bibliothèque des Jésuites de Pau; M. Forsans l'a donné en 1924 à la Bibliothèque de la Société de l'Histoire du Protestantisme Français (10) Il se compose de 348 feuilles et est intitulé "Synodes de Béarn de 1563 à 1579, et de 1594 à 1623". Il y a eu des Synodes, presque tous à Pau, mais aussi à Oloron, à Sauveterre, à Nay et à Lescar.

A la page 73 de ce manuscrit, se trouve un catalogue de tous les ministres du Pays Basque et du Béarn, et des lieux auxquels ils ont été envoyé.

A la page 86 de ce manuscrit il est écrit que, le Synode de l'Eglise Réformée de France tenu à Pau le 14 Mars 1564, appela Liçarrague qui était au Pays Basque, en Labourd, et le chargea, comme on lit dans l'Acte de ce Synode, de s'employer à la translation du Nouveau Testament, prières et catéchisme en langue basque, et pour se préparer à servir au ministère dans le Pays Basque.

A la page 139 (nouvelle pagination) il est écrit, que la Reine Jeanne d'Albret assista au Synode tenu à Pau, le 17 Octobre 1571.

Le pasteur Liçarrague n'y assista pas, mais les pasteurs basques La Rive, Tardetz, Tartas et Landetcheberry y allèrent.

Liçarrague traduit le Nouveau Testament, directement du texte Grec au Basque, en ayant devant les yeux, le texte français de Pierre Robert OLIVETAN "OLIVETANUS" qui était cousin de Jean CALVIN, qui fut exilé en 1532 et qui vécut de 1532 à 1535 dans les Vallées du Piedmont, termina la traduction de la Bible au français, et qui fut publiée à Neuchâtel (Suisse) en 1535. Liçarrague avait eu aussi devant lui, le texte latin de la Vulgata. (11) Il commença ses traductions en janvier 1565.

A la page 120, il est écrit que le Synode d'Oloron, du premier Mai 1565, décida à la demande de M. Bonnefont, que M. Liçarrague, aurait deux cents Libera, (monnaie du royaume de Navarre) comme les ministres non mariés. (24)

La Reine de Navarre, dans toute sa magnanité, versa à l'Eglise de la Bastide-Clairence, pendant le temps des traductions, le montant du salaire pastoral de célibataire, qui correspondait à celui de Liçarrague.

Aux pages 59-198-199-201 et 202, on dit qu'au Synode de Pau du

Calvin avec l'aide du Grec."(1) (Ici il y a une inexactitude: Calvin ne traduit pas le Nouveau Testament en français, le traducteur fut son cousin Pierre Robert OLIVETAN . . . Nous osons dire que Liçarrague pour faire les traductions directement du Nouveau Testament au basque, le fit du texte Grec, de celui qu'avait publié Erasme de Rotterdam en 1516.s.d. Antérieurement, Luther utilisa également le texte Grec d'Erasme pour sa traduction du Nouveau Testament en Allemand.

12. LACOMBE Georges. "De quelques différences lexiques et typographiques entre les deux exemplaires de Nouveau Testament de Liçarrague" Paris. Imp. Paul Geuthner, 1907 (in Révue Internationale des Etudes Basques, vol, I. p. 180. 160x230, nom. de pages 700) Ibid, page, 182! "... sans doute Liçarrague recevait les observations que les ministres calvinistes, chargés par la reine Jeanne de recevoir le texte ms. de la traduction dont il s'agit, n'ont pas manqué de lui adresser à propos des fautes d'impression qui ont certainement attiré leur attention dès qu'ils ont eu un exemplaire du 1er. tirage. Ce qui ferait croire, en outre, qu'il y a réellement eu deux tirages, c'est que le trésorier de la reine Jeanne a fait effectuer deux paiements distincts à P. Haultin."

13. VINSON Julien. "Observations sur l'article précédent", ibid. p. 284.

14. Ibid. p, 287.

15. Ibid. p, 285.

16. VINSON Julien "Liçarrague ou Leizarraga?" Op. cit. p, 251.

17. Ibid. p, 251.

18. Ibid. p, 251

LAFITTE Pierre, Op. cit. p, 148 "De Thou famatuak Thumeri adix-kearekin egin zion bisita bat, gizon bikain bati bezala, eta ordainez minixtro xaharrak present eman zion bere Testamentu berria. Hori gertatu zen 1582-an. "Traduction." Le célèbre De Thou accompagné de son ami Thumeri, lui rendit visite, comme à un homme excellent; et le vieux ministre lui offrit un exemplaire de son Nouveau Testament. Ceci eut lieu en 1582. "

19. JAURGAIN Jean de "A propos de Los Refranes Vascos de Saugui Paris, Imp. Paul Geuthner, 1909 (in Révue International des Etudes Basques, vol, III. p. 325. 160x230, nom. pages 670), il dit: "Louis Tardets, seigneur de Sauguis, leur fils aîné, fut un des Souletins qui adoptèrent les doctrines de la Réforme. Je crois que le Tardets, ministre à Ostabat, qui collabora au Nouveau Testament

VI. IKERKETAREN ZIENTZIA - EREMUA. Ikerkizunaren laburpena.

Nire asmoa, euskararen irakaskuntzan ihardutea da. Ikerketa honetan xekatzan dudako, zehazki horien honetaz dugun egoera, zehazki eta zehaztasun handiarekin enegantzea da.

Beraz, egoeraz jakitzeko, egoera horien hobekuntzan emaitza lagungarri bat izan beharke, une nahitagarria araz mairgu geldituko litzateke.

Hori dela eta, aurretik - erdi- eta presaski- hezkuntza zientziatiko lizantzia ardurakare iraganaz auzoz, helatu den ikasturtean (82-83) "MAITRISE" deitako epin gogo dut. Berezik, 4. zertifikatu (4) ardurat osagarri bit dakurat darabilan ikerketarena.

VII-1. LANAREN ARTEZLEA ETA IKERKETA EGIN ASMO DUENeko ETXEA.

Hiria:	Etxearen izen eta zuzenbidea:	Saila:	Postua:
(BORDALE) BORDEAUX	UNIVERSITE DE BORDEAUX III Domaine Universitaire -33405 TALANCE LANAREN ARTEZLEA HARITSCHELHAR I. M. ELORRIETA rte. CAMIGNONNE 64600 ANGLET.	Lettes et sciences HUMAI- NES.	

VII-2. LANA HAIN ZUZEN AIPATUTAKO ETXEAN EGITEAREN ALDEKO ARRAZIOIAK:

Hemen, Hezkuntza zientziatan barnatu, eta une berean, irakaskuntzari - Euskalratonari hain zuzen ere - dagokien ikerketa lotetan ekiteko baldintzak eskaintzen dituen, hartzeman dudako eta bakarra baita.